»БРАНИК« ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву »Браника« у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«:

	За Угарску:	Србију, Црну Гору друге стране држ.	
на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·—	„
на четврт »	К 8·50	11·50	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 67. У Новом Саду, у петак 27. марта (9. априла) 1909. Година XXV.

Шта је са Црном Гором?

У оном великом сукобу Србије са Аустро-Угарском дошла је Црна Гора некако у позадину. Са ретким тактом и самопрегором пустио је витешки кнез Никола, да Србија на дипломатском пољу води обрану српских интереса на Балкану. После онога запетога одношаја међу Србијом и Црном Гором, који је још пре кратка времена давао основана разлога Црној Гори, да се жали на Србију и на њене државнике, витешки кнез Никола, кад је настао сукоб међу Србијом и нашом монархијом, није се ни једнога часа колебао, да баци копрену заборава на све оно, што се догодило међу Србијом и Црном Гором, па да склопи братски уговор међу Црном Гором и Србијом за обрану и за нападај.

У истој мери, у којој се Србија оружала, у истој, па још и у већој мери, оружала се и Црна Гора. Кнез Никола, ма да је позната његова дипломатска умешност, није се мешао у ону читаву дипломатску кампању, коју је Србија водила и са Аустро-Угарском и са осталим европским велесилама. То је дало повода, да су Србији непријатељска гласила злонамерно распростирала вест, да је кнез Никола оставио Србију на цедилу и да о каквој солидарности међу Србијом и Црном Гором нема ни разговора. Међутим кнез Никола се није обзирао на те клевете, већ је ускорио оружање Црне Горе, па је Црна Гора стајала као запета пушка, чекајући из Србије абера за нападај. Црногорци беху нестрпљиви, што се ствар отеже у Београду. Они са својих висина жељно погледаху на Херцеговину, чије крајеве они познаваху још из пређашњих времена, кад су више пута продирали па године 1876. и продрли чак до Мостара. Кнез Никола је имао муке, да обузда нестрпељивост својих Црногораца. Њему је морала бити јасна ствар, да сукоб међу Србијом и Аустро Угарском има европскога значаја, па с тога је и он са своје стране морао чинити све, што је могуће, да крвави бој на херцеговачкој граници не избије у невреме.

Но за кнеза Николу, као и за читаво Српство на Балкану, морала је потпуна капитулација Србије бити велика неугодна изненада. За Црну Гору је морала та капитулација у многом погледу бити још тужнија, него и за Србију. Та баш кнез Никола је спевао ону песму, што се ори по читавом Српству, песму: Онамо, онамо, за брда она... Па данас за свагда зар да буду закопане све наде Црне Горе, све наде у лепшу будућност Српства на Балкану!

Али Херцеговина није само нешто идеално за Црну Гору. Црногорци у свом јадном материјалном положају вековима погледају на Херцеговину и на проширење граница Црне Горе, не би ли дошли до бољих материјалних прилика. Ваља познавати Црну Гору и њене кршеве, где Црногорац из каменитих стена (н. пр. у катунској нахији) не може из земље да истера ни најмање плода за своју и најоскуднију егзистенцију. Ваља видети Црногорце у Трсту, Цариграду, Атини, па и по свима крајевима света, како се муче као слуге, да зараде кору хлеба. Последњи пораз Србије, којим се морала покорити захтевима и Аустро-Угарске и осталих велесила, био је уједно и за Црну Гору велик пораз, па можда још у већем степену него пораз за Србију. Црној Гори је тим поразом Србије, што није дошло до рата, одузета могућност, да прошири своје границе.

По себи се разуме, да је за кнеза Николу ово било једно од највећих разочарања у његову животу.

Па шта да ради витешки кнез Црне Горе? Хоће ли и он да погне главу, као што ју је морала погнути много већа Србија?

Најновије вести кавују, да кнез Никола није обуставио ратне припреме. Но може ли кнез Никола, може ли мала Црна Гора примити улогу ослободилице балканског Српства? То је врло опасна, готово немогућа ствар. Морале би се испостављати особито повољне констелације међу велесилама, да би могао кнез Никола рачунати на ту улогу.

Најновије вести кавују, да су велесиле повериле Италији, да посредује, како би се приволео кнез Никола, да пристане на све оно, на што је пристала и Србија. Но исте најновије вести кавују и то, да је посредовање краља Виктора Емануела Ш., зета кнезу Николи, остало без успеха.

Шта по томе мисли чинити кнез Никола у погледу положаја Црне Горе? То нико не може знати.

Наша монархија се изјавила, а и велесиле то подупиру, да се XXIX. чланак берлинскога уговора од године 1878. измени у корист Црне Горе. Тај чланак ограничава суверенитет Црне Горе на оно парче обале Јадранскога Мора, што је по берлинском уговору припало Црној Гори. Тај чланак даје наиме Аустро-Угарској право, да дуж црногорске обале, а особито у погледу Бара, извршује полицајну контролу. Спич, који је требала добити Црна Гора, добија Аустро-Угарска. Црна Гора, по XXIX. чланку берлинског уговора, не сме имати никакво ратно пристаниште, нити смеју у црногорско пристаниште у Бару улазити ратни бродови. Црна Гора не сме држати ратне бродове, нити сме имати своју ратну заставу. Напослетку узима Аустро-Угарска под своју заштиту трговачку заставу црногорских трговачких бродова.

Каква ће бити преинака XXIX. чланка берлинскога уговора у корист Црне Горе, то се данас још не зна. Врло је сумњива недавнашња изјава угарскога министра председника дра Векерла у последњој седници угарскога сабора, кад је у одговору на интерпелације Беле Раковскога и грофа Теодора Бађањија рекао: „У корист Црне Горе преиначиће се оне установе XXIX. чланка берлинскога уговора, од године 1878., које вређају суверенитет Црне Горе.“ „Али — додао је Векерле — само ме немојте питати, шта ће остати од тога црногорскога суверенитета, кад се преиначи XXIX. чланак берлинскога уговора!“ То је врло тајанствено.

Питање је: хоће ли Бар постати ратно пристаниште и за Црну Гору и за велесиле? Ми сумњамо, јер ту би онда Бар био отворен и италијанској и руској флоти, па и енглеској, а ово наша монархија тешко да ће допустити. Тако је исто сумњиво, да ли ће наша монархија Црној Гори уступити Спич. Највише, што ће можда бити, да се наша монархија одрекне полицајнога надзора над црногорском морском обалом.

По нашем ће се мишљењу држање кнеза Николе управљати по изгледима, како ће се XXIX. чланак берлинскога уговора преиначити у корист Црне Горе.

Но на сваки начин држимо, да кнез Никола, у данашњим неповољним констелацијама, не ће никако започети ратовање ни допустити четовање на херцеговачкој граници.

Ово наше мишљење потврђују и вести, које смо данашњим даном добили. Црна Гора се прилагођује становишту велесила у погледу укидања XXV. чланка берлинскога уговора (признање анексије). Бар не сме постати ратно пристаниште. Спич остаје Далмацији. Само се укида полицајно право наше монархије. Ето, то је та мрвица, што је добија Црна Гора тобожњим преиначењем XXIX. чланка берлинскога уговора!

=

„Будапешти Напло“ против Рауха.

„Будапешти Напло“ бави се у свом броју од 3. о. м. у уводном чланку афером Фридјунговом те међу осталим пише: „Из такова извора, о чијој смо се веродостојности небројено пута уверили, добили смо данас информацију, да је хајка са клеветама око велико-српске пропаганде сада уперена директно против особе Фрање Кошута. Без узгредних мисли сили нас поштовање према особи Фрање Кошута, да ставимо ова питања:

1. Је ли познато влади, да је хрватски бан барон Павле Раух предао краљу наводно документе и списе, који у свези са велико-српском афером компромитују Фрању Кошута?

2. Је ли познато влади, да бан Павле Раух тражи од краља дозволу, да ове документе и писма може обелоданити и да ову дозволу није добио само с обзиром на ратоборну сатуацију?

3. Је ли познато влади, да између Фридјунга и Загреба постоји без сумње опипљива веза, о чему нам и данашњи дан пружа очигледне докаве“ (овде цитира „Будапешти Напло“ чланак франковачких „Хрв. Новости“ и течај расправе у Загребу, на којој се један оптуженик потужио, да га је судац истражитељ наговарао, нека рекне, да су импулс за велико-српску пропаганду дале посете мађарских политичара у Загребу пре три године).

„Зар није јасно, наставља „Будапешти Напло“, да је г. Фридјунг добио импулс за оптужбу независне странке са оне исте стране, са које и судац истражитељ, који је оптуженику хтео сугерирати, нека у ову аферу умеша и Мађаре?

4. Зар не види мађарска влада, да почев од судца истражитеља у загребачком процесу, па све до Фридјунга, ради она иста рука против независне странке, а сада очито против Фрање Кошута?“

Даље пише исти лист: „У дну душе смо уверени, да сви тобожњи документи и писма, ако их је хрватски бан заиста предао краљу, не компромитују Фрању Кошута, него само индивидуалност, интелигенцију и јудицијум хрватског бана. У осталом цримо из досадањих догађаја на загребачкој парници то чврсто уверење, да је извесна велико-српска пропаганда једна још гнуснија афера, него што је била афера Цајзиг, од које, како се види, извесни елементи и одвише дуго живе у Хрватској. Постаје нам помало јасно, да је хрватски бан, премда би он требао бити поузданик мађарске владе, тамо доле једино експонент аустријанских интереса и да тиме, што је снабдео Фридјунга с оваковим материјалом, намерава са антикошутовачком маском терати тенденцију, да у оквиру воље мађарске владе буде експозитура Беча.“

»НЕЗАВИСНА« ШТАМПА.

Услед судбоносних догађаја, што су се били спремали између наше монархије с једне, и Србије и Црне Горе с друге стране, нисмо имали прилике, да се опширније позабавимо са једном ствари, која јако карактерише морал извесног дела будимпештанске штампе.

У исто време, кад су неки престонички листови пред јавношћу и пред народом на сва уста грдили бившу Фејерваријеву владу, примали су ти исти листови **масне паре** од министра трговине у Фејерваријеву кабинету, Владислава Вереша. Овај је многим будимпештанским листовима у име „паушала за огласе“ издао **130.000 К!**

Док је све то износио известилац одбора за закључне рачуне Ебер, дотле су се господа у „уставној“ (Андрашијевој) странци, па богме и Кошутовци јако мрштили, јер већином су њихови листови примали те „паушале“ од толико нападане Фејерваријеве „дарабонтске“ владе.

Известилац Ебер је навео имена мађарских листова, колико је који добио. То је врло интересантан списак.

Ево га у главном:

»А Нап« је примио четири пута по К 17.000, »Magyarország képes albuma« К 100.000, »Фигетлен Мађарорсаг« (ултракошутовачки лист) у два пута по К 10.000, „Мађар Со“ К 10.000, »Мађар Хирлап« (лист грофа Андрашија) К 4000, »Будапешти Напло« К 6000, »Пешти Хирлап« К 6000, »Фриш Ујшаг« К 10.000, »Буд. Хирек« К 2000, „Sonn- u. Montags-

zeitung“ К 300, »Аради Кезлењ« К 2500, »Мисаки Вилаг« К 350, »Политишес Фолксблат« К 500, »Иштекеш« (такође ултракошутовачки сатирични лист) К 500, »Еђетертеш« (у који је некад писао уводне чланке Фрања Кошут, а фељтоне Карло Етвеш) К 20.000, »Најес Политишес Фолксблат« К 1000.

Осим тога навео је известилац још многе друге престоничке и провинцијалне мађарске листове, који су примили мање-веће паушале од Фејерваријеве владе, па је онда прочитао признанице појединих уредника и издавача.

За своје чланке добили су:

Павле Јановић К 1200, Шаму Борош у девет пута К 5861, др. Е. Паљи К 6000, Лео Середаји К 1800, Јулије Миклош К 20.000, Марко Марк К 10.000, Дион. Пазманди (велик »независњак«) К 2000 и т. д.

И страни новинари добијали су новаца, да „обавештавају“ иностранo јавно мњење. Тако је новинар Готјé добио К 5900, Јосиф Гелерт К 3522, а Левјé К 10.000

На та открића су пуританска господа у мађарској коалицији била ужасно „огорчена“, али нису имали петље, да због тог скандала ставе Фејерваријеву владу под оптужбу, јер — извињавају се — то не даду политичке прилике т. ј. не да̂ Беч.

Сад смо само радознали, шта ће бити онда, ако после коалиције кадгод дође на државно крмило Угарске каква влада, која ће да претресе мало коалицијонашке „паушале“? Јер да ти „паушали“ ни под владавином поштоване мађарске коалиције **нису престали**, то већ и врапци на крову знају.

Погрешна привредна политика.

»Слава во вишњих Богу и на земљи мир!“ — Тако уздахнусмо, кад нам стигоше поуздане вести, да је рат са Србијом сретно отклоњен, а мир утврђен. Но какав мир? И докле? Јер сад настају нове бриге, да се тај мир одржи, а хоће ли се одржати? Те и такове бриге у велико занимају озбиљне мађарске политичке кругове, као што видимо из независних мађарских листова.

Тако између осталога пише престонички лист «Neues Pester Journal“, ако не пође за руком, да се мир трајно одржи, тиме је онда мало добивено, шта више било је ратне вреве. Јер то је управо немогуће, бити непрестано на опрезу према једном суседу, као што је Србија. Кад само помислимо — вели — шта нас је стала она ратна халабука Србије, одмах ће нам бити јасно, да се овакова игра не сме више поновити. Шта вреди такав мир, који је само тако склопљен, што Русија није довољно спремна и што Француска није хтела дати новаца? Требало је, вели, такав учинити мир, да Србија не буде више имала повода ни воље, рат изазивати наговорена од ма које велесиле. А сада, вели, беше томе згодна, прилика, од како је уплив Русије на Балкану почео опадати и од како је Русија од Јапана онако љуто страдала.

Да је ијоле било памети и увиђавности, требала је монархија ту прилику употребити. Но шта се баш онда збило? Место да су гледали, да Србију и Бугарску задобију са себе, они су против те две државе покренули формални трговински политички рат, и то она аграрска клика, која је државне интересе потчинила своме партајском егојизму. Оној малој Србији, којој су главни приходи извоз њене аграрне производње у аустро-угарску монархију, тој Србији затворише они пут. Па под притиском тих себичних аграраца, учинише се и владајући кругови слепи код очију па не виде, да се не може водити успешна мирољубива балканска политика, када се у исти мах на Балкану води трговински, политички рат. Даље вели исти лист. Једино средство за одржање мира је то, ако Србију привредно задобијемо за себе; ако се то не учини, не ће никад бити мира на југоистоку наше монархије. Видели смо, какве је огромне штете имала ова монархија само од припреме за рат.“

„Neues Politisches Volksblatt“ вели: Политички је мир учињен, али је сад започео привредни рат са Србијом, која ће на обе стране нанети грдне штете, а особито нашој слабој трговини и нашој слабој индустрији у пограничним крајевима. Ђумручки рат са Србијом је за наш целокупни привредни живот тежак удар, јер још већма аграничава увоз средстава за живот а тиме потпомаже скупоћу тих средстава, Слаб увоз само је на корист домаћим велепоседницима; скупоћа пак средстава за живот значи скупу индустријалну производњу; а тиме се убија могућност конкуренције у индустрији, убија се цео привредни живот.

То би била последица привредној политици Аустро-Угарске према Србији. Политичке последице леже у будућности, која није одвећ далеко. Ми себи још више него до сад стварамо Србију и остале балканске државе непријатељима. А за љубав веће користи израјиљских кајишара навукли смо на себе мржњу јужних и југоисточних суседа тако, да у прошлим месецима у мало те није букнуо рат. Место да Србију, која је трговински стегнута а политички понижена, умиримо привредним компензацијама, опет почињемо изазивати њену мржњу и непријатељство. Но не само непријатељство Србије. Зар је наша дипломатија својим тренутним случајним успехом тако занесена, да омаловажава оне опасности, које скрива будућност? „Не плаћа Бог сваке суботе!“ а аустро-угарска политика не ће свагда имати успеха; и малу суседну државу нетреба дражити и доводити до очајања. Ми захтевамо такав трговински уговор са Србијом, који даје слободан довоз средстава за живот а нашим индустријалним производима отвара српску пијацу. Ако се на то не узме обзира, и ако опет започнемо изнова да стварамо себи балканске народе за кивне непријаље, то нам се може пре а после љуто осветити.

□

„Велеиздајничка“ парница у Загребу.

(Свршетак извештаја о 22. дану расправе).

Двадесет и осми окривљеник.

Танасија Облаковић, 27 година стар, учитељ у Стрмену, непорочан, ухапшен 20. августа 1908. Вели, да је прочитао оптужницу, али ју није разумео, јер не зна, шта би био учинио, да га државни одветник предлаже на вешала. Не осећа се крив, најмање пак злочина, означеног у §. 58. сл. ц каз. законика.

Председник га пита, да ли је члан српске самосталне странке.

Облаковић одговара да је члан не само странке. него и извршног одбора за котар Костајницу и ту има част тајника.

Председник га пита гледе тајних састанака извршног одбора.

Облаковић одговара, да нису одржавали тајне састанке, него поузданичке састанке, на које су имали приступа и сељаци, а и они су били чланови извршног одбора.

Председник даље пита гледе ноћних састанака у пучкој школи у Стрмену код окривљеника.

Облаковић одговара, да се у школи у Стрмену нису никада одржавали тајни састанци, по готову не по ноћи. Он је одржао у свом стану један састанак, на којем се расправљало о локалним приликама, јер се догодила проневера у општини пак су требали предузети против тога акцију.

Председник му предочује, да су се тамо након ових састанака почели појављивати појави и назив »српски крај« и уважање ћирилице и ширење српског барјака.

Облаковић вели, да се он сећа, да су се српски барјаци истицали, када је он дошао, а зна, да су се још пуно пре истицали српски барјаци. За сведока Симу Турајлића се сећа, да је пре 14 година у Црквеном Боку инсценирао пригодом доласка владике Грујића целу бандерију и на црквени рачун је тада купио неких 50 комада српских барјака.

Председник га пита, како је у општинском уреду пронађен само српски барјак.

Облаковић одговара, да то није био српски барјак, него тек нека мала крпа. У општини је заплењена стара жупанијска застава, а комисија је рекла, да је то револуцијонарни барјак и запленила га.

Предс. пита оптуженика гледе појава у народу и клицања краљу Петру и Србији.

Облаковић: Ја сам у Стрмену учитељ од године 1903. до 20. августа 1908., када сам био ухапшен. Ја кроз то цело време нисам никада чуо, да је народ клицао краљу Петру или што слично. Но ја знам, да је овакове гласове почео ширити сведок оптужбе Сима Турајлић после 30. јула, када је био преслушан. 30. јула били су у Црквеном Боку чланови истражног поверенства па су преслушали сведока Симу Турајлића а представљали су се као агенти шиваћих стројева и творци меда. Тако су се представили и трговцу Стеви Радовановићу. Сведок Сима Турајлић био је после свог преслушања почео клицати разне поклике, пак је тужен општинском поглаварству, које га је опремило кот. суду у Костајницу. Но он је пуштен и сада је главни сведок.

Држ. одвет.: Што се је истражно поверенство преобукло у сељачко одело?

Облаковић: Представљали су се као агенти и трговци.

Држ. одв.: То сте сазнали из »Србобрана«, који је писао, да сам се ја преобукао у пилићара и ходао по селима (Смеј).

Председник: Немојте овако говорити о судбеном поверенству Ми Вам можемо одмах доказати, да се гледе ваших тврдња налазите у заблуди.

Држ. одветник: То није заблуда. То је хотимично обећивање судбених органа!

Облаковић (уздигнутим гласом): Ја то знадем позитивно! Нека ми се противно докаже! (Удара руком по наслону клупе).

Председник: У осталом суд ће створити закључак због Вашег понашања и исказа о истражном поверенству.

Држ. одветник: За то ћемо још посебно расправљати.

Председник изјављује, да је суд створио закључак, да се окривљени Танасија Облаковић осуђује дисциплинарно на самотни затвор у трајању од 24 сата са постом.

Облаковић: Хвала лепо!

Председник: Не требам ја Ваших комплимената! Још ћемо вас за комплименте и казнити! Даље вели, да је истина, да су власти прогониле сведока Симу Турајлића, али то да су чинили исто такови људи, као што је оптуженик. Даље предочује окривљенику појаве о застрашивању сељака по »Соколашима«, који да сму убијати, а да за то нема суда.

Облаковић вели, да то не може стајати, јер у Црквеном Боку нема »Сокола«, а када би ко овакво што рекао јавно, тај не би спадао под криминал, него у лудницу.

Председник му предочује исказ сведока Симе Турајлића, који је исказао, да је у пароховој кући у Црквеном Боку у лето год. 1907. одржаван предизборни састанак, на ком се говорило о отцепљењу од Угарске и уважању »српских права«.

Облаковић: У лето 1907. год. се није могао одржати предизборни састанак, када су избори били у фебруару 1908. год.

Председник: То је нузгредно, када се је обавио састанак. Ви сте знали за тај састанак.

Облаковић: Ја сам га и сазвао. То је било 8. фебруара 1908. Тада смо прогласили за кандидата дра Богдана Стојановића.

Предс.: То нам је драго, да знамо, да сте Ви сазвали састанак. Али на том састанку се и говорило.

Облаковић: Дакако! Како се може одржати састанак без говора?

Предс.: Сведок Турајлић исказује, да се на том састанку клицало »Живела Србија!« То је он чуо у Двору.

Облаковић: На састанку је било и Хрвата, па је искључено, да би се клицало Србији.

Предс.: Ја знам, да Хрвати нису то клицали. Могуће, да сте Ви највише клицали, јер и сада ту код суда вичете.

Облаковић: Не само, да нисам ја клицао, него није нико клицао Србији.

Председник затим предочује окривљенику, да су се након његових састанака почели у народу појављивати појави, који да су идентични са појавама у другим котарима.

Облаковић: Ја не знам за те појаве, нити сам када чуо у народу такве поклике.

Председник даље по оптужници предочује, да је сведок Сима Турајлић у јесен год. 1906. ухађао један такав тајан састанак, пак је чуо, да је окривљени Радовановић говорио: »Ваља се држати Свет. Прибићевића, да дигнемо српску заставу, да се отцепимо од Мађарске!« Даље вели, да се може веровати сведоку Турајлићу, јер он исказује само оно, шта је чуо. Турајлић је узоран човек и добар пчелар.

Облаковић: Молим лепо, како може бити Турајлић узоран човек, када се је шуњао око туђе куће у другом селу и ухађао?

Председник опомиње окривљеног, нека не вређа сведоке, јер он то не може дозволити.

Облаковић: Може ли се он назвати поштеним човеком...

Предс.: Не вређајте сведока!

Облаковић: Молим лепо, г. председниче! Да ли се може рећи за човека, који се по ноћи шуња око туђе куће, да је поштен? Добар пчелар је Турајлић за цело био, док је пчеле крао. (Смех).

Предс.: опомиње окривљенога, пак вели, да и најпоштенији човек може бити осумњичен.

Облаковић: Дакако! Посве невини и поштени људи могу бити затворени осам месеци, као ми! Но мени је чудновато, да је против тога истог Симе Турајлића поднесена пријава због чина, због којих сам ја и овде затворен осам месеци, само су Турајлића одмах пустили на слободу, да сведочи, а ми смо остали у затвору. Како је то могуће?

Предс.: Зар Ви то мене питате? Ви имате мени само одговарати, а не стављати питања, јер ја вам на њих не ћу одговарати. За тим му предочује, да је према свему овоме темељито сумњив, јер сведоци сугласно исказују, да је одржавао састанке итд. Због тога да је крив због онога, због чега се оптужује.

Облаковић вели, да он не може бити крив због онога, за што сведоци кажу, да се је чуло у народу а не веле, да сам ја то ширио и клицао.

Председник: Познајете ли ви браћу Прибићевиће?

Облаковић: Светозара Прибићевића познајем са скупштине у 1906. год. Адама сам видео једном као ђака. Валеријана сам познао овде у затвору. Ја не знам, да је тамо долазио. Ја држим, да није.

Вал. Прибићевић: Јесам био год. 1903.

Председник опомиње Вал. Прибићевића. Нико га није питао. Даље пита окривљеног, да ли је читао лист »Српско Коло« и да ли је опазио, да оно велича краља Петра а нашега краља Фрању Јосифа не.

Облаковић: Ја нисам опазио, да би »Српско Коло« величало краља Петра.

Председник: Ми смо овде читали много бројева »Српског Кола«, а у свима се је величао краљ Петар и приказивала Србија као најбоља држава.

Облаковић: Зашто није држ. одветник запленио овакове чланке?

Председник: То овамо не спада. Јесте ли писали и сурађивали у »Српско Коло»?

Облаковић: Јесам. Једанпут сам сведока Симу Турајлића фотографирао у »Српском Колу« а он ме за то није тужио.

Председник: Можемо мислити, каква је то фотографија била! Даље предочује окривљенику, да ово све стоји у савезу са револуцијонарном организацијом и њеним штатутом, у којем се вели, да треба пропаганду ширити путем штампе. Предочује му, да су све организације српске самосталне странке, све земљорадничке задруге и друге установе радиле према настојањима, означенима у штатуту. Вели, да овоме одговарају сви појави у народу. Затим пита окривљенога, да ли је био када у Београду.

Облаковић: У Београду сам био први пут у год. 1903. као ђак на екскурзији. Тада смо, као што је обичај, матуранти учитељске школе заједно са професорима били онде. Други пут сам био год. 1905. на учитељском конгресу. На том конгресу су били изасланици учитељских друштава из Бугарске, Хрватске и Славоније.

Председник: Сведок Ђ. Настић изјавио је под заклетвом, да се по плану радило на силовитом отргнућу Хрватске и Славоније од монархије, а с обзиром на Ваш рад, даде се закључити, да сте и Ви суделовали у том потхвату. То доказују појави у народу.

Облаковић: Молим, какви су то појави?

Председник: Ја сам Вам их већ предочио. Даље му предочује писање листа »Словенски Југ«, чији је власник истоимени клуб, који према брошири »Finale« иде за припојењем Хрватске Србији; предочује му и писање »Американског Србобрана«.

Облаковић изјављује, да се њега не може тицати писање тих листова. Он их и не чита.

Председник му предочује, да су се учитељи Срби сепарирали од Хрвата и створили своје друштво.

Облаковић изјављује, да је и он био на скупштини савеза учитељских друштава, а Срби да су за то иступили, јер Хрвати нису хтели пристати на то, да се прозове „Савез учитељских друштава Хрватске и Славоније“.

Председник на то прекида расправу и уриче наставак за сутра у пола 9 сати у јутро.

НОВИ САД, 26. марта 1909.

— **«П. Лојд» хвали „велеиздајника»-радикала**. У суботу је у „велеиздајничкој“ парници отпочело преслушавање оптужених дубичких радикала, поседника Моје Хрвећанина и другова му. Будимпештански листови, на челу с »Пестер-Лојдом“, до сад су доносили скроз тенденцијозне извештаје против самосталаца-„велеиздајника», приказујући их као „рабијатне« и »неучтиве“ оптуженике.

Но за чудо, «П. Лојд“ о Моји Хрвећанину, за кога наглашава, да је радикал, пун је похвале и вели за њега ово:

»Оптуженици ове (дубичке) групе припадају српској радикалној странци и одмах се показује код преслушања првог оптуженика те групе, поседника Моје Хрвећанина, **велика разлика** у понашању и поступању пред судом. Док су се досадашњи оптуженици. који беху чланови српске самосталне странке, владали делом изазивачки, а делом презриво, Хрвећанин се понашао онако, како се пред судом понаша. Он даје много на добре манире, труди се, да говори мирно, учтиво, а кад је у току преслушавања његов темпераменат избио једаред, извинио се учтивим речима сенату, да је нервозан«.

Кад су самостални оптуженици морали енергично да сузбијају нечувене инсинуације, којима их обасипаху г. г. Тарабокија и Акурти, онда је то по »П. Лојду» »изазивачко« и «презриво« понашање! А гле како узноси радикала оптуженика! Свакако је врло карактеристична та «Лојдова“ похвала. За што је пак избачена, видеће се на крају «велеиздајничке« парнице.

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 29. марта 1909.

— **Ред богослужења о ускршњим празницима**. Данас, на велики четвртак, у 6 сати у вече клепаће први пут на бденије. Сутра, на велики петак, у 10 сати пре подне клепаће на царске часове; у пола 3 сата после подне на вечерње, а у 7 сати на плач матере божје. Прексутра, на велику суботу, клепаће у 3 сата изјутра први пут на јутрење, а у 1 сат по подне звониће први пут на литургију. На први дан Ускрса звониће у 3 сата изјутра на јутрење; у 9 сати пре подне звониће први пут на литургију. Архијерејска литургија биће у саборној цркви. У полак 4 сата после подне звониће на вечерње. На Водени Понедељак звониће на јутрење у 5 сати у јутро а на литургију у 9 сати пре подне. Архијерејска литургија биће у алмашкој цркви. На вечерње ће звонити у полак 4 сата после подне. На трећи дан Ускрса биће литургија са јутрењем у 6 сати у јутро.

— † **Ђура Јовановић**. Лицем на Цвети упокојио се овде у Новом Саду и у уторак 24. о. м. сахрањен је на успенском гробљу Ђура Јовановић, умировљени бележник општине Српског Падеја. Покојник је од две године амо становао у нашој вароши, но како се због слабости већином задржавао код куће или у илицама, није имао прилике стећи више познанства. До вечне куће отпратише га осим овдашњих познаника родбина му из Баната и изасланство падејске и политичке и црквене општине. Покојник је био интелигентан и ретко вешт чиновник те је био уважен не само у своме месту, него и далеко у околини. Био је добар Србин и због тога је имао да трпи шикану политичких власти. Зато је раније отишао у мир па живео од свога лепог иметка. Честити Падејци нису могли заборавити његове заслуге за српску падејску општину, а нарочито је трајан спомен себи оставио, што је његовим заузимањем и разборитим упућивањем прешао добар део падејског туђинског спахилука у руке појединих људи, те је од то доба Српски Падеј много напредовао. У име захвалности за ту велику услугу учествовало је изасланство падејске општине на укопу и искрено је ожалило свога многогодишњег политичког старешину. Нека му је лака црна земља и вечан спомен!

— **Седница учитељског збора старобечејског среза**. У Молу ће се 8. (21.) априла о. г. у 9 сати пре подне одржати седница учитељског збора старобечејског среза са овим дневним редом: 1. Отварање седнице. 2. Извештај годишњег одбора о раду му. 3. Дописи и наредбе епархијског школског одбора: о заједничкој седници среских зборова и о дневницама и путним трошковима. 4. Расправа о васпитању у родитељском дому од Милана Ј. Настића. 5. Практична радња: »A test részei« од Јована Драгина. 6. Расправа: »Учитељ и појачка дужност« од Ненада Рајића. 7. Оцена на расправу Милана Ј. Настића. 8. Оцена на практичну радњу Јована Драгина. 9. Оцена на расправу Ненада Рајића. 10. Евентуални предлози. 11. Одређење места за идући збор. 12. Подела радова за идући збор. 13. Критички претрес расправа. 14. Избор часништва и годишњег одбора. 15. Избор два члана за оверовљење записника. 16. Затварање збора. У очи збора одржаће се после подне у пет сахата седница годишњег одбора.

— **Српска народна позоришна дружина у Панчеву**. Пишу нам из Панчева: »Српска народна позоришна дружина завршила је свој овопуташњи рад у Панчеву на Велики Понедељник концертом и приказом старе једночине француске шале с натписом „Партија пикета«, у којој наш дични Ружић као шваље Рошферје даје једну од својих ненадмашних уметничких креација. Ружу Мерсјерову је овог пута давала млађана госпођица Освалдова, ћерка капелника Антонија Освалда, и веома се добро понела. Меријера је старом вештином одиграо Лукић а младог Анатола Рошферјера отмено Матејић. На концерту је мешовити лик српске народне позоришне дружине појао Лиринов IV. концерат »Хвалите Бога...« и Давидовљево »Приклони, Господи, ухо твоје..,« а и певао је смесу народних напева од Даворина Јенка и Исидора Бајића. Осим тога су Тинка Лукићка, Даница Матејићка, Добриновић и Марковић певали квартет из Јенкове »Врачаре«, Лепосава Јовановићка и Даница Матејићка певале су дујет од Исидора Бајића, Јовановићка је соло певала Рубинштајнову романцу »Ноћ« а Нишлићка је приказала »Циганку« Љ. П. Ненадовића. Концерат је испао врло лепо а то је заслуга капелника Антонија Освалда, који се својски трудн, да чланове српске народне позоришне дружине увежба лепу и складну појању и певању. На Цвети је српска народна позоришна дружина дала два приказа. После подне је приказана била Крстоношићева »Крајишкиња« а у вече Веселиновић-Брзаков „Ђидо«. На Лазареву Суботу је српска народна позоришна дружина појала на парастосу покојном добротвору учитељу Вељку Константиновићу, па је после парастоса изашла са парохом Луком Поповићем и на гробље, где је учињен помен, осим Вељку Константиновићу, још и добротвору Велизару Боборону и српским уметницама сестрама Ленки Хаџићевој и Босиљки Живановићки родом Хаџићевој и уметнику Марку Суботићу. На сваком је гробу дружина отпојала »Со свјатими...« и »Вјечнаја памјат...«. У Панчеву је српска народна позоришна дружина, као и вазда до сад, зарадила материјална сувишка. Сад је пазар износио К 12.927 а по одбитку трошкова остало је чиста сувишка К 1602·95. Отуд је по закључку месног одбора К 621·28 намењено глумачком мировинском фонду. Пред крај сезоне походио је дружину заслужни начеоник Српског Народног Позоришта г. А. Хаџић и том је приликом чланове осоколио на даљи савестан рад.

— † **Ђорђе плем. Спирта**. У Земуну је у очи Благовести у 73. години свог века преминуо ондашњи одлични грађанин Ђорђе плем. Спирта, витез грчког официрског Спаситељева реда. Вечан му спомен!

— **Забаве на други дан Ускрса**. У Сентомашу приређује добротворна задруга ондашњих Српкиња на други дан Ускрса концерат с игранком у корист друштвеној благајни. На концерту ће мешовити збор сентомашког српског црквеног певачког друштва појати Синиково »Боже, во имја твоје...« и певати »Чини, не чини....« Сташе Бињичког, гђца Јулка Ст. Дунђерског свираће у гласовир једну композицију Фрање Листа, гђца Даница Бекићева приказаће монолог Данице Бандићке-Телечкове с натписом »Из начела«, гђца Зора Дракулићева певаће Агатину велику арију из Веберова »Вилењака«, г. проф. др. Бошко Петровић певаће уз гласовир Валентинову молитву из Гунодова »Фауста«, Шуманова »Два гренадира« и уз гусле једну народну песму а биће приказане и живе слике »Прело на селу«. — У Бешци ће истог дана ондашња српска омладина приредити дилетантски приказ с игранком у корист гђци Даници Јовановићевој, која учи сликарство. Дилетанти ће приказати комедију Клаудије Лукашевићеве с натписом »Победила«, посрбљену једночину шалу Мориса Анкена с натписом »Злокобна нула« и дијалог »У журби за славом« од К. Ж-а.

— **Одбор за народну одбрану у Србији и војни министар Живковић**. И ми смо донели вест, коју нам је послао будимпештански Кореспонденц-Биро: да је српски војни министар генерал Живковић позвао одбор за народну одбрану, да му преда 800.000 динара, што их је скупио, а одбор није хтео да их даде, јер хоће да их употреби на потпомагање српских чета. Како, међу тим, јављају из Београда, та је вест измишљена, јер генерал Живковић није управио такав позив на споменути одбор.

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Обеђен са убиства**. Јављају из Сатмарнеметија, да се подсудац у Матесалци Дезидерије Шовањ пре неколико дана забављао у ондашњој гостијоници, кад из небуха у гостијониу уђе матесалкански димничар па стане ружити Шовања. Тај димничар је на неко време пре тога у једној парници био осуђен. Подсудац зграби димничара па га избаци на улицу. Сутрадан у зору затеку димничара на улици, како издише. Као свог убицу означио је Шовања. Јуче у јутру је издахнуо. Шовањ се сам пријавио председнику судбеног стола и исказао је, да је невин. Услед тога није ухапшен. Наређено је, да се обдуцира димничарева лешина. Цела је афера изазвала у судачким круговима велику сензацију, јер је Шовањ био познат као солидан и ваљан човек.

— **Надгробни споменик Амоса Коменског**. Чешки листови пишу, да ће крајем месеца априла ове године нека амстердамска фирма, која тргује старинама, на јавној дражби продати надгробни споменик бесмртног педагога Јана Амоса Коменског (Joh. Comenius, 1592. — 1670.). Гроб Коменскога налази се у цркви у Нардену, варошици близу Амстердама. Коменски је после битке на Белом Брду, пошто је изгубио све своје имање те године 1624. са осталим евангеличким проповедницима био изгнан из Чешке и Моравске, отишао у Амстердам, где је уз потпору својих имућних поштовача могао живети мирно и безбрижно па и издати сва своја педагошка дела. У Амстердаму је и умро године 1670. У нарденској варошкој кући има формурал сахране Амоса Коменског и из тог се формулара види, да је надгробни споменик одиста прави споменик Коменскога.

— **Русвелт у Месини**. Бивши председник североамеричких Сједињених Држава Русвелт прекјуче се у напуљској луци укрцао уз бурне овације сакупљеног народа у лађу »Адмирал«, да се њом одвезе до Месине, где се састао са италијанским краљевским паром.

НОВИЈЕ.

Париз, 25. марта. Овде се држи, да састанак европске конференције није више потребан, јер преговори међу Аустро-Угарском и Србијом теку без прекида. Русија је уверила Енглеску и Француску, да ће се верно држати споразума с њима.

Београд, 25. марта. Војно одељење са Дрине повучено је натраг. Краљевић Ђорђе отпутоваће у Лондон. Кад се оданде врати кући, ступиће у српску војску.

Рим, 25. марта. Немачки цар Вилхелм II. послао је Русвелту писмо, у којем му честита, што је спасао свој живот приликом пада у море, и изражава наду, да ће га скоро моћи дочекати у Берлину.

Петроград, 25. марта. Услед тога, што је Државна Дума брисала кредит за мрнарицу, изразио се Вите врло оштро против уставних права Државне Думе, да она одобрава прорачун.

Цариград, 25. марта. Сенат ће сутра расправити ствар протокола о споразуму међу Аустро-Угарском и Турском. Извесно је, да ће протокол бити усвојен. Порта ће по свој прилици пристати на делимичну измену 29. чланка берлинског уговора у погледу Црне Горе. У портиним се круговима састанак европске конференције сад сматра за беспредметан.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву »БРАНИКА.«

Укидање 25. §-а берлинског уговора.

Беч, 26. марта. Одговори велесила на аустро-угарски захтев, да се укине 25. § берлинског уговора, још нису до сада стигли. Ни Црна Гора није још дала очекивану изјаву.

Најновије вести казују, да је Црна Гора пристала на аустро угарски захтев.

Арнаутски устанак.

Солун, 26. марта. Арнаути се спремају на устанак у јужној Македонији.

Отпуст резервиста.

Беч, 26. марта. После Ускрса отпочеће отпуст резервиста, што су искупљени на граници. До краја маја биће успостављено пређашње стање војске.

Поштованим претплатницима.

Крајем марта по ст. кал. навршиће се I. четврт, а још доста има претплатника, који нису послали претплату за ову четврт. Ми ћемо им послати само још неколико бројева а затим ћемо обуставити шиљање листа и задужићемо сваког таког претплатника са К 8·50. Овом приликом молимо и оне дужнике, који нам за IV. четврт 1908. дугују, да свој дуг чим пре подмире, јер ми смо им с тога слали без прекидања лист, што смо их у сваком погледу држали за исправне људе.

Администрација „Браника“

Трговина.

НОВОСАДСКА ПИЈАЦА.

ИЗВЕШТАЈ

26. марта (8. априла) 1909.

Нова пшеница I. каквоће	К	13·——·—
Нова пшеница II. каквоће	„	12·10——·—
Зоб — — — — — —	„	9.10——·—
Јечам — — — — —	„	8·——·—
Кукуруз окрњен	„	6.90— 7·10

све од **50** кила.

†

ЈАВНА ЗАХВАЛА

свима онима, који су приликом смрти нашег никад непрежаљеног сина и брата

Андрије Лучића

правника

труда уложили, те се око погреба о потребним побринули, нека је овим изречена највећа хвала, нарочито пак госп. Гиги Маринкову општ. подбележнику, који нам је свуда десна рука био, госп. Ђорђу Михајловићу пароху доњоковиљском и г. г. свештеницима Светозару и Павлу Гавриловићу пароху и капелану горњоковиљском, који из почасти чинодејствоваше.

Нека је велика хвала и благодаримо госпођици Богданки Ћосић учитељици доњоковиљској, која је свом веренику, а нашем милом Андрији венац носила.

Тако исто нека је хвала г. Николи Коларову учитељу доњоковиљском, који се од нашег Андрије дирљивим и искреним речима опростио.

Напослетку нека је хвала госпођицама, које су нуз одар суделовале, ковиљској певачкој дружини, као и свима осталима, који су драгог нам Андрију до вечне куће испратили и тиме му последњу пошту указали.

У Доњем Ковиљу, 5-ог априла 1909. године.

Ожалошћени:

Коеша Лучић отац
Милица Лучић мати
Гига Лучић браћ
и остала родбина. 151 1-1

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

Особама, које пате од **НЕУРЕДНЕ СТОЛИЦЕ**, тачно ће се уредити столица, ако сваки дан попију по три веће кашике ванредно благе воде **Фрање Јосифа.** Та се вода већ од десетинâ годинâ амо готово искључиво употребљава у најчувенијим клиникама за унутрашње болести. П. 76 19—

ТРАЖИМ ЗА СВОЈУ ГОСТИОНИЦУ
КОД
„ЦРНОГ МАЧКА“
У ДОЊЕМ КОВИЉУ
једног
ГОСТИОНИЧАРА
под рачун
јавити се може у свако доба.
КОСТА ЛУЧИЋ
ДОЊИ КОВИЉ.
Alsókabol (Bács-Bodrog m.)
152 1—6

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

НОВА КЊИГА
МИЛИВОЈА ПРЕДИЋА.
ГОЛГОТА
драма у три чина.
Дело је награђено на драмском конкурсу у Београду 1907.
Цена К 1·50
Ко пошаље новац у напред добије књигу франко.
ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА
СВЕТОЗАРА Ф. ОГЊАНОВИЋА
(пређе А. ПАЈЕВИЋА)
у Новом Саду.

Јавна захвала.

Нека је овим од стране потписанога изречена топла хвала чисто српском друштву „Пријатељ“ у Сегедину, које ми је обезбеду од 2000 К као наследнику моје пок. матере без одбитка изволело исплатити.

Препоручујем ово друштво, које је само за Србе и Српкиње установљено.

Кулпин, 6./IV. 1909.

Ђура Ракић.

ОБЈАВА.
КУПАТИЛО СТЕВАНА НИЋИНА
у СЕНТОМАШУ,
у непосредној близини места, станица Б. Сентомаш. Отвара се од 1-ог маја и траје сезона до 1. окт. п. р. Могу се добити у непосредној близини у месту лепи станови а нешто и на самом купатилу са костом.
Моја купка са ванредним успехом лечи: **женске болести, болести стомака и црева, цигеричне болести, разне кронične болести коже, шкрофулозе, жљезда и костију, скупљање мишића** и **суве жиле,** (Aendo), **укочености зглавака, рематичне болести и туберкулозу.**
Досадање успехе о лековитости моје купке у стању сам са многобројним двогодишњим сведоџбама потврдити.
Тражим једног компанисту, коме ће се врло рентирати уложени капитал.
134 3-12 С особитим поштовањем
Стеван Нићин, (Карин)
поседник купке.

ВЕЛИКИ ИЗБОР
ОДЕЛА
за мушке и женске приспео је за **пролетњу и летњу сезону конфекцијској радњи**
ПАНТЕ СПАНЋА
Нови Сад, дунавска улица бр. 36.
Цене јефтине и утврђене! 125 5-5

Примам одмах или од јесени
ЂАКЕ
на препитање, у здрав стан и на крепку храну. Стручна упутства у васпитању и помоћ у наукама у рачуну, природним наукама и у језицима даће мој братић проф. **Ђорђе Поповић** умировљ. гл. шк. референат, који ће и
ПРИВАТНЕ ЂАКЕ
за испите спремати. Разговор мађарски, немачки, на захтев и француски.
Нови Сад, Алмашка ул. 16.
143 3-3 **Милка Тубићева.**

Српским
новчаним заводима
јављамо, да ће ускоро ући у штампу
„Српски Компас“
за год. 1909., те молимо, ко нам још није послао тражене податке, да то по могућности учини.
Тако исто молимо оне Српске новчане заводе, који случајно нису добили упитни табак, да нам то картом јаве, па ћемо им одмах исти послати. 146 2-3
Уредништво **„СРПСКОГ КОМПАСА“**
(Јован Вучковић, књиговођа Штедионице)
СТ. ПАЗОВА. (Срем.)

ДРАЖБЕНА ОБЈАВА.

Срп. правосл. црквена општина у Суботици расписује јавну дражбу на мањак ради оправке своје цркве.

При оправци имаће се следеће обавити:

I. А. Рушење. Б. Нов посао: зидарски и вознос земље.
II. Посао са Рабицом.
III. Вајарски посао.
IV. Посао са ґвожђем.
V. Дунђерски посао.
VI. Покривање крова.
VII. Лимарски посао.
VIII. Столарски и браварски посао — и фарбање.
IX. Стакларски посао.
X. Изолирање Рабица.
XI. Постављање цркве.
XII. Прекивака звона.

Израда ових послова издаће се на јавној дражби на мањак под следећим условима:

1.) У дражби може учествовати сваки стручњак домаћи занатлија и подузимач, који има дозволу политичке власти за рад своје струке. Они лицитанти, који за дотичне послове немају законито оспособљење, дужни су већ у својим понудама назначити име оних оспособљених, који их опуномоћавају, — и оспособљење дотичних доказати.

2.) Понуде се могу чинити на горње послове појединце, на више послова заједно и најпосле на све послове уједно.

3.) Прорачуни и понудбене листе за горње послове уступају се подузимачима; подузимачи дужни су на понудбеним листама бројкама и словима исписати процентуални попуст од оне своте, што је у прорачуну означена, примећује се, да ће се само оне понуде у обзир узети, које буду на оригиналним, раздатим понудбеним листама поднешене.

4.) Правилно снабдевене понуде имају се у затвореним кувертама а са натписом „Понуда за оправку српске православне цркве у Суботици“ најдуже до 12 сати пре подне дана 8. (21.) априла 1909. године предати код „Суботичке српске штедионице д. д.“ у Суботици. (Szabadkai szerb takarékpénztár r. t. Szabadkán:) Понуде ће се 9. (22.) априла 1909. године у 2 сата после подне у писарни Суботичке српске православне црквене општине јавно отворити, при чему лицитанти или њихови опуномоћени заступници могу присуствовати.

5.) Доцније приспеле, телеграфским путем послате и накнадне понуде — па и оне, што не удовољавају условима, не ће се узети у обзир.

6.) Лицитант дужан је пре поднешене понуде уложити код Суботичке српске штедионице д. д. на уложну књижицу исте штедионице пишманлук у износу 5% од понуђене цене а добивену потврду о томе улогу понуди приложити. Готов новац, штединичке уложне књижице или вредносни папири не могу се у име пишманлука понуди приложити.

7.) Лицитанти са својим понудама остају у обавези све до коначног решења, а обавезност црквене општине напротив тек онда почиње, кад црвени одбор и надлежна автономна власт дражбу одобри и то одобрење правомоћно постане.

8.) Црквена општина садржава себи право, да између приспелих понуда — без обзира на попуњену своту — слободно бирати може и евентуално да ни једну понуду не усвоји.

9.) Послови се имају одмах почети, чим се уговор потпише и са толиком раденом снагом продужити, да се сви послови до 7. (20.) октобра 1909. године безусловно свршити имају.

10.) Општи и посебни услови, што се на послове односе као и планови могу се прегледати како у писарни Суботичке српске православне црквене општине, пре подне од 10-12 сати, тако исто и у писарни Михајла Милана Харминца, грађевинара, (Budapest, IV. Veres Pálné utca 19. szám) после подне од 4—6 сати. На оба места могу се добити понудбене листе и прорачуни, први бесплатно, а други за 50. потура по врсти посла.

Из одборске седнице српске православне црквене општине у Суботици држане дана 22. марта (4. IV.) 1909. године.

Др. Владислав Манојловић
председник.
Петар Огњанов
перовођа.

Српска Банка у Загребу.

Од 2. (15.) априла ов. год. почевши исплаћиваће **Српска Банка у Загребу ДИВИДЕНДУ за год. 1908.**
по **12** круна за купон **бр. 1.** (за г. 1908.) од акција јединица Српске Банке,
по **60** круна за купон **бр. 1.** (за г. 1908.) од акција петица Српске Банке, а
по **6** круна за купон **бр. 1.** (за г. 1908.) од акција половица Српске Банке.

Загреб, 14. (27.) марта 1909.

130 3—3 **Управа Српске Банке.**

Власник и издавалац: деоничарско друштво „Браник.“
Штампарија деоничарског друштва „Браник“.